

УДК 378. 011.3-051
DOI: 10.24144/2524-0609.2024.54.53-57

Желанова Вікторія В'ячеславівна
доктор педагогічних наук, професор
кафедра освітології та психолого-педагогічних наук
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м.Київ, Україна
v.zhelanova@kubg.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0001-9467-1080>

КОНТЕКСТИ ІННОВАЦІЙНОСТІ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ: РІВНЕВА ІЄРАРХІЯ

Анотація. Актуальність поданої статті об'єктивно детермінована інноваційними орієнтирами сучасного суспільства, що зумовлюють необхідність зміни парадигми вищої освіти у напрямі інноватизації, яка потребує її переосмислення у стратегічному й технологічному вимірах. Метою статті є висвітлення ієрархії контекстів інноваційності сучасної вищої освіти. У дослідженні застосовано такі методи науково-педагогічного дослідження, як-от: міждисциплінарний аналіз, синтез, порівняння, систематизація наукових джерел з проблеми інноваційності вищої освіти та її контекстів; аналіз освітньо-професійних програм; дефініційний аналіз базових понять дослідження. Презентовано ієрархію та розгляд контекстів інноваційності вищої освіти, що містить нормативно-стратегічний (передбачає пріоритет інноватизації сучасної вищої освіти, а також створення умов для розвитку і впровадження інновацій в закладах вищої освіти на державному рівні); науково-теретичний (пов'язаний з обґрунтуванням ціннісно-сислової доцільності й умов інноватизації сучасної вищої освіти на теоретичному рівні у напрямі розвитку різних сфер інноватики як наукової галузі); дидактико-технологічний (зорієнтований на впровадження інноваційних освітніх програм та інноваційних освітніх технологій).

Ключові слова: інноваційність, контекст, контексти інноваційності, вища освіта.

Вступ. Інноваційність сучасного суспільства стала його пріоритетною ознакою, що задекларована в інноваційній концепції розвитку економіки та суспільства «Індустрія 4.0», яка пов'язує промислову революцію з тотальними інноваціями, спрямованими на зміну способу життя більшості людей, їх свідомості, поступово змінюючи саму природу людини [1, с. 16] та в концепції Індустрія 5.0, що також буде сприяти подальшому стимулюванню масштабних інновацій, модернізації освіти та просуванню стратегічних інноваційних кейсів [2, с. 34]. У форматі цих суспільно-економічних інноваційних концепцій зароджується нова парадигма освіти – Освіта 5.0, що ґрунтуються на принципах сталого розвитку, людиноцентризму, інноваційності, взаємодії та передбачає цілісну інтеграцію передових технологій (зокрема цифрових) з розвитком актуальних надпрофесійних навичок, що є не просто інструментами, а сприяють виходу за межі набуття інформаційних та технічних навичок, надають можливість досліджувати, розуміти і застосовувати знання в інноваційний, ефективний та більш захоплюючий спосіб, готуючи студентів до життя у все більш складному і взаємопов'язаному з цифровими технологіями світі [3]. До того ж «Освіта 5.0» спрямована на адаптацію навчального процесу до індивідуальних потреб і здібностей кожного студента з метою реалізації його інноваційного потенціалу [4, с. 7]. Тобто основним вектором реформування системи вищої освіти України є її орієнтація на інноваційну діяльність. Суттєвого значення набуває потяг до оновлення вищої освіти в умовах військового стану в Україні, коли вітчизняні заклади вищої освіти мали перейти на дистанційний режим організації освітнього процесу і інноваційність вищої освіти отримала нового сенсу, що потребує осмислення її контекстів на засадах рівневого підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальні позиції інноватики розробили Дж. Бассет, Д. Гамільтон, Е. Роджерс, О. Хомерики. Педагогічний контекст інновацій розкрито в працях І. Зязюна, В. Кремена, В. Паламарчук, О. Савченко, С. Сисоевої.

Інноваційність у форматі вищої освіти висвітлюється в працях О. Дубасенюк, Г. Клімової, С. Ніколаєнка, В. Огнев'юка. Різні аспекти професійної підготовки студентів до інноваційної діяльності розкрито в працях Л. Ващенко, Л. Даниленко, Л. Козак, В. Химинець, О. Шапран. Інноваційні освітні технології представлено в працях О. Пометун, С. Сисоевої. Сутність та структуру інноваційної діяльності обґрунтовано у студіях О. Гончарової, І. Дичківської, О. Пехоти, Г. Тараненко. Проблема контекстуалізації вищої освіти досліджуються у вітчизняному (В. Желанова, І. Марчук, О. Наливайко) та зарубіжному (Е. Бакер, В. Візлер, С. Сіз, К. Хадсон і) науковому просторі. Проте розгляд ієрархії інноваційних контекстів сучасної вищої освіти залишився поза увагою науковців.

Метою статті є висвітлення ієрархії контекстів інноваційності вищої освіти. **Методи дослідження:** міждисциплінарний аналіз, синтез, порівняння, систематизація наукових джерел з проблеми інноваційності вищої освіти та її контекстів; аналіз освітньо-професійних програм; дефініційний аналіз базових понять дослідження.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо ґрунтовні поняття представленої статті, якими є «інноваційність», «контекст», «контексти інноваційності».

Поняття «інноваційність» суголосно Концепції НУШ пов'язане з відкритістю до нових ідей, ініціюванням змін у близькому середовищі, формуванням знань, умінь, цінностей, які становлять основу компетентнісного підходу, і визначають «подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади» [5].

Існує наукова позиція (А. Сбруєва), що інноваційність вищої освіти пов'язана з «третьою місією» сучасного університету, яка, на думку науковиці, передбачає такі аспекти його діяльності: формування людини держави та світу; надання соціальних послуг місцевій громаді (організація освіти дорослих та людей третього віку, волонтерська діяльність); формування

системи цінностей та культури середнього класу суспільства; трансфер продуктів інноваційної діяльності у сферу економіки регіону, країни, світу; підтримка сталого розвитку суспільства та світу як в цілому, так й участь у розв'язанні місцевих, регіональних та глобальних екологічних проблем [6]. Відтак сучасний університет стає інноваційним комплексом, в освітньому середовищі якого перебудовується у напрямі інноваційності професійна свідомість викладача і в процесі впровадження інноваційних освітніх технологій формується інноваційна особистість здобувача освіти.

Таким чином, *інноваційність* – це прийняття нового, відкритість й готовність до впровадження інноваційних технологій, створення інноваційного освітнього середовища, зорієнтованого на формування інноваційної особистості здатної до трансферу продуктів інноваційної діяльності. Тобто інноваційність є багаторівневим феноменом, що передбачає його розгляд у контексті стратегії, нової наукової галузі, базового дидактичного принципу сучасної вищої освіти, особистісної якості.

У попередніх працях ми звертали до педагогічного аспекту феномену «контекст» й визначили його як смислоутворювальну категорію, як систему внутрішніх і зовнішніх життєвих умов та діяльності людини, що у конкретній ситуації визначає смисл і значення цієї ситуації як загалом, так і компонентів, що до неї входять [7]. Контексти інноваційності розуміємо як інноваційно зорієнтовану систему внутрішніх й зовнішніх умов, що визначають смисл і певний вектор інноваційної діяльності. При цьому виокремлюємо таку рівневу ієрархію контекстів інноваційності сучасної вищої освіти, як-от: 1) нормативно-стратегічний; 2) науково-теоретичний; 3) дидактико-технологічний контексти інноваційності сучасної вищої освіти. Розглянемо їх.

Нормативно-стратегічний контекст інновацій задекларовано в низці державних нормативних документах, а саме: Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.), Законі України «Про освіту» (2017 р.), Законі України «Про інноваційну діяльність» (2012 р.), «Концепції розвитку педагогічної освіти» (2018 р.), «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022 – 2032 роки» (2022 р.), «Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» (2019 р.), Концепції «Нова українська школа» (2016 р.), Положенні «Про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» (2017 р.).

Зазначені документи постулюють позицію, що ключовими завданнями освіти у XXI столітті є розвиток наукової та інноваційної діяльності, формування мислення, орієнтованого на майбутнє та підвищення якості освіти на інноваційній основі. Так, у законі «Про освіту» (2017) інноваційна діяльність закладів вищої освіти визнається неодмінною складовою їхньої освітньої діяльності, а ключовими завданнями освіти визначено розвиток наукової та інноваційної діяльності, формування перспективного мислення та підвищення якості освіти на інноваційних засадах [8]. У Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки інноватизація вищої освіти визначається як пріоритетна ціль у напрямі «створення умов для розвитку інновацій, ефективне впровадження нових знань і технологій за участю» ЗВО. При цьому операційною метою визначено реалізацію принципу студентоцентрованого навчання як основу організації освітнього процесу з

використанням інноваційних технологій. До того ж, в цьому державному документі наголошено на необхідності розвитку «інноваційної інфраструктури на базі» ЗВО та сприянні «використанню інноваційних технологій та новітніх засобів навчання в освітньому процесі» [9]. Відтак нормативно-стратегічний контекст інноваційності передбачає пріоритет інноватизації сучасної вищої освіти, а також створення умов для розвитку і впровадження інновацій в закладах вищої освіти на державному рівні.

Науково-теоретичний контекст пов'язаний з обґрунтуванням й науковою розробкою різних аспектів інноваційності. Аналіз сучасного наукового дискурсу щодо проблеми інноваційності представлений наступними базовими напрямками: дослідження педагогічної інноватики (К. Ангеловські, Х. Вілкінсон, І. Дичківська Л. Козак, І. Коновальчук, В. Паламарчук, В. Пінчук) як вчення про створення, оцінювання, освоєння і використання педагогічних новацій, що співвідносить нове як особливий феномен за такими ознаками, як-от: просторово-часова неідентичність, актуальність, стабільність, ефективність й визначає результатом реалізації інноваційного потенціалу закладу вищої освіти модифікаційні, комбіновані, радикальні нововведення; обґрунтування й розкриття принципів формування терміносистеми педагогічної інноватики та аналіз її базових понять («новація», «нововведення», «інновація», «інноваційний процес», «інноваційна діяльність») [10]; розробка класифікації інновацій, що містить: ретройнновації, аналогові інновації, комбінаторні інновації, сутнісні інновації [11]; визначення певної етапності інноваційного процесу, а саме: 1) теоретичний етап – ініціація нововведення і прийняття рішення про необхідність його впровадження; 2) етап обґрунтування й опрацювання інновацій; 3) організаційно-практичний етап; 4) аналітичний етап; 5) етап упровадження [11]. Аналіз різних аспектів інноваційності вищої освіти, а саме: роль інноваційної освіти у сталому розвитку суспільства (В. Огнев'юк, В. Химинець), сутність і зміст інноваційної освіти (О. Дубасенюк, Л. Козак).

Суттєвий науковий напрям складає науковий доробок щодо вивчення інноваційності в її особистісному вимірі у форматі інноваційної компетентності майбутнього педагога (І. Коновальчук); готовності до інноваційної діяльності (І. Гавриш, О. Огієнко, Н. Плахотнюк); інноваційного потенціалу особистості (О. Боковець, І. Вакулова, Ю. Власенко); самозмінювання, як ресурсу інноваційності особистості (О. Кузнецова, Д. Лущикова); формування інноваційної особистості (І. Бубнов, Р. Швай). Загалом, зазначені науковці досліджують інноваційну особистість, акцентуючи увагу на її індивідуально-психологічних особливостях; властивостях, сформованих у процесі розвитку та соціалізації; навичках та компетенціях, сформованих у процесі професійної діяльності, що є характерними для особистості, схильної до інноваційної діяльності (О. Боковець) [12] або розглядають інноваційну особистість через її інноваційну діяльність, що, є синтезом активної залученості особистості до інноваційної діяльності в контексті орієнтації в інноваціях та навичок їх практичного застосовування у своїй роботі завдяки володінню різними технологіями та здатності до само-реалізації та інноваційного пошуку (О. Гончарова, Т. Тараненко) [13]. Варто відзначити, що зазначені підходи синтезуються у процесі моделювання

інноваційної особистості, що було здійснено у наших попередніх студіях, у яких було обґрунтовано й розроблено структуру інноваційної особистості, що містить сукупність мотивів, потреб, цінностей, установок (інноваційно спрямованість); синтез інноваційного мислення, когнітивного стилю, когнітивної активності, системи знань (інноваційно-когнітивний компонент); комплекс умінь та інноваційна поведінка (інноваційно-праксіологічний компонент), інноваційно-рефлексивні якості та інноваційний потенціал (рефлексивно-прогностичний компонент) і подано її у вигляді моделі [14].

Відтак науково-теоретичний контекст інноваційності сучасної вищої освіти пов'язаний із обґрунтуванням ціннісно-сислової доцільності й умов інноватизації сучасної вищої освіти на теоретичному рівні у напрямі розвитку різних сфер інноватики як наукової галузі.

Дидактико-технологічний контекст інноваційності вищої освіти відбиває аспект практичного впровадження інноваційних освітніх програм та технологій в освітній процес сучасного університету. Так на кафедрі освітології та психолого-педагогічних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка вже другий рік реалізується освітня програма 011.00.04 Освітній дизайн і коучинг в освіті дорослих для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 освітні, педагогічні науки. Інноваційність цієї освітньої програми полягає в наступному:

- широка придатність до працевлаштування (викладач закладу вищої освіти; викладач закладу професійної (професійно-технічної) освіти; викладач закладу фахової передвищої освіти; консультант центру професійного розвитку; андрагог);

- міждисциплінарність, що реалізується у форматі інтегрованих освітніх компонентів, які складаються з кількох змістових модулів (наприклад освітній компонент «Освітній дизайн змісту та технологій навчання дорослих» складається зі змістових модулів «Освітній дизайн у діяльності викладача», «Гносеологія та дидактика освіти дорослих», «Технологічний практикум», «Проектування та управління освітніми системами»;

- здійснення викладання із застосуванням інформаційних технологій на платформі дистанційного навчання «Moodle» у цифровому університетському кам-

пусі, організація комунікації на платформі Google Meet, ZOOM тощо;

- застосування інноваційних технологій (case-study, blended learning, flipped classroom, CLIL, distance learning, cooperative learning, mobile learning);

- навчально-методичне забезпечення освітнього процесу здійснюється через використання електронних навчальних курсів;

- відповідність викликів сьогодення на засаді впровадження ідей травмоінформованого підходу та соціально-емоційного навчання.

Технологічні аспекти інноваційності вищої освіти пов'язані з реалізацією позицій технологічного підходу у форматі інноваційних освітніх технологій, а саме: технології контекстного навчання, що передбачає організацію освітнього процесу у контексті майбутньої професійної діяльності (В. Желанова) [7]; технології віртуальної реальності (VR), що створюються шляхом візуалізації тривимірних об'єктів у засіб використання комп'ютерної графіки, анімації та програмування (Д. Вербівський) [15]. Поширеними у сучасному просторі вищої освіти є інноваційні технології гібридного навчання, перевернутого навчання, навчання на основі сценаріїв, навчання, що базується на подіях та ін.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, інноваційність вітчизняної вищої освіти є її пріоритетною тенденцією, що об'єктивно зумовлена інноватизацією всіх сфер сучасного суспільства. Ураховуючи смислову насиченість, поліфункціональність й багаторівневість феномену «інноваційність» маємо констатувати, що ієрархія контекстів інноваційності має таку супідрядність та змістове наповнення: 1) нормативно-стратегічний контекст (передбачає пріоритет інноватизації сучасної вищої освіти, а також створення умов для розвитку і впровадження інновацій в закладах вищої освіти на державному рівні; 2) науково-теоретичний контекст (пов'язаний з обґрунтуванням ціннісно-сислової доцільності й умов інноватизації сучасної вищої освіти на теоретичному рівні у напрямі розвитку різних сфер інноватики як наукової галузі); 3) дидактико-технологічний (зорієнтований на впровадження інноваційних освітніх програм). Подальшого вивчення потребує аспект дидактичного супроводу інноватизації вищої освіти в сучасному університеті.

Конфлікт інтересів. Автори підтверджують відсутність фінансових, особистих чи інших інтересів, що можуть розглядатися як потенційний конфлікт інтересів щодо публікації цієї статті.

Фінансування. Робота виконана за відсутності фінансової підтримки з боку будь-яких організацій.

Доступність даних. Це теоретичне дослідження не передбачає використання додаткових наборів даних.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту не використовувались при написанні цієї роботи.

Список використаної літератури

1. Соловйов В.М. Індустрія 4.0 і проблеми освіти. Проблеми та перспективи розвитку економіки освіти регіону: тези доповідей на XI Міжнародній науково-практичній конференції аспірантів, молодих учених та науковців (м.Кременчук, 21 квітня 2016 р.). Кременчук: ПП Щербатих, 2016. С.16–17.
2. Industry 5.0: A transformative vision for Europe. URL: <https://www.horizon-europe.gouv.fr/sites/default/files/2022-01/industry-5-0-pdf5324.pdf> (дата звернення: 12.12.2023).
3. Santos L., Oliveira L., Nobre S., Reis G., Laet L., Santos J. The evolution of education and emerging educational technologies: A comparative analysis between education 4.0 and education 5.0. URL: <https://sevenpublicacoes.com.br/index.php/editora/article/view/3387> (дата звернення: 17.01.2023).
4. Ahmad S., Umirzakova S., Mujtaba G., Amin M., Whangbo T. Education 5.0: requirements, enabling technologies, and future directions. URL: <https://arxiv.org/abs/2307.15846> (дата звернення: 21.01.2024).
5. НУШ. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 23.01.2024).

6. Сбруєва А. А. Трансформація місії університету в умовах суспільства знань. Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти: монографія. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2015. С.72–84.
7. Желанова, В. В. Контекстне навчання майбутнього вчителя початкових класів: теорія та технологія: монографія. Луганськ: Вид-во ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2013. 505 с.
8. Про освіту: Закон України, док. № 2145-VIII, чинний, поточна від 04.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 23.01.2024).
9. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 12.01.2024)
10. Коновальчук І.І. Терміносистема базових понять педагогічної інноватики. Нові технології навчання. 2011. Вип.69. Част.1. С.70–75.
11. Дубасенюк О.А. Інновації в сучасній освіті. Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2014. С.12–28.
12. Боковець О. І. Соціально-психологічні умови розвитку інноваційного потенціалу студентів закладу вищої технічної освіти: дис. ... д-ра філософії : 053. Київ, 2021. 294 с.
13. Гончарова О., Тараненко Г. Інноваційна діяльність особистості як важлива умова гармонізації культурно-освітнього простору: філософсько-освітній аспект. Філософські обрії. 2016. № 35. С.162–173.
14. Желанова В. Модель інноваційної особистості: структурно-динамічний підхід. Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка. 2023. Вип.39 (1). С.12–18.
15. Вербивський Д. Інноваційні технології в закладі вищої освіти. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2023. №2 (53). С.30–33.

References

1. Soloviov, V. M. (2016). Industriia 4.0 i problemy osvity [Industry 4.0 and problems of education]. *Problems and prospects for the development of the region's education economy – Proceedings of XI International Scientific and Practical Conference* (pp.16–17). Kremenchuk, PP Scherbatykh. (in Ukrainian)
2. Industry 5.0: A transformative vision for Europe. URL: <https://www.horizon-europe.gouv.fr/sites/default/files/2022-01/industry-5-0- pdf5324.pdf>
3. Santos, L., Oliveira, L., Nobre, S., Reis, G., Laet, L., & Santos, J. (2024). *The evolution of education and emerging educational technologies: A comparative analysis between education 4.0 and education 5.0*. URL: <https://sevenpublicacoes.com.br/index.php/editora/article/view/3387>.
4. Ahmad, S., Umirzakova, S., Mujtaba, G., Amin, M., & Whangbo, T. *Education 5.0: requirements, enabling technologies, and future directions*. URL: <https://arxiv.org/abs/2307.15846>
5. NUSH. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy [NUS. Ministry of Education and Science of Ukraine]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (in Ukrainian)
6. Sbruieva, A.A. (2015) *Transformatsiia misii universytetu v umovakh suspilstva znan* [Transformation of the university mission in the conditions of the knowledge society]. A.Makarenko Sumy State Pedagogical University. (in Ukrainian)
7. Zhelanova, V.V. (2013). *Kontekstne navchannia maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv: teoriia ta tekhnolohiia* [Contextual training of future primary school teachers: theory and technology]. Luhansk T.Shevchenko National University (in Ukrainian).
8. Pro osvitu: Zakon Ukrainy [On Education: Law of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (in Ukrainian)
9. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022-2032 roky: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 liutoho 2022 r. [On Approval of the Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022-2032: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of February 23, 2022]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (in Ukrainian)
10. Konovalchuk, I.I. (2011). Terminosystema bazovykh poniat pedahohichnoi innovatyky. *Novi tekhnolohii navchannia*, 69, Part 1, 70–75. (in Ukrainian)
11. Dubaseniuk, O.A. (2014). Innovatsii v suchasni osviti [Innovations in modern education]. *Innovations in education: integration of science and practice*, 12-28. (in Ukrainian)
12. Bokovets, O.I. (2021). *Cotsialno-psykholohichni umovy rozvytku innovatsiinoho potentsialu studentiv zakladu vyshchoi tekhnichnoi osvity* [Socio-psychological conditions of development of innovative potential of students of higher technical education institution]. Unpublished PhD dissertation. Kyiv. (in Ukrainian)
13. Goncharova, O., & Taranenko, H. (2016). Innovatsiina diialnist osobystosti yak vazhlyva umova harmonizatsii kulturno-osvitnoho prostoru: filosofsko-osvitnyi aspekt [Innovative activity of the individual as an important condition for the harmonization of cultural and educational space: philosophical and educational aspect]. *Philosophical horizons*, 35, 162–173. (in Ukrainian)
14. Zhelanova, V. (2023). Model innovatsiinoi osobystosti: strukturno-dynamichni pidkhid [Model of innovative personality: structural and dynamic approach]. *Pedagogical education: Theory and practice. Psychology. Pedagogy*, 39 (1), 12–18. (in Ukrainian)
15. Verbyvskyi, D. (2023). Innovatsiini tekhnolohii v zakladi vyshchoi osvity. [Innovative technologies in higher education institutions]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Pedagogy. Social Work*, 2 (53), 30–33. (in Ukrainian)

Статус статті: Отримано: 16.03.2024 Прийнято: 18.04.2024 Опубліковано: 23.04.2024

Zhelanova Viktoriia

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Department of Education, Psychological and Pedagogical Sciences
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, Ukraine

CONTEXTS OF INNOVATION IN MODERN HIGHER EDUCATION: LEVEL HIERARCHY

Abstract. The relevance of this article is objectively determined by the innovative guidelines of modern society, which are declared in the concepts of economic and social development «Industry 4.0», «Industry 5.0», and determine

the need to change the paradigm of higher education in the direction of its innovation, as defined in the concept of «Education 5.0», which requires its rethinking in the strategic and technological dimensions. The purpose of the article is to highlight the hierarchy of contexts of innovation in modern higher education. The study used the following methods of scientific and pedagogical research: analysis of scientific literature on the problem of innovation in higher education; analysis of educational and professional programs; synthesis, comparison, and systematization of scientific sources; definition analysis of the basic concepts of the study. The author's interpretation of the basic concepts of the study is presented, which are «innovation» (acceptance of new things, openness and readiness to introduce innovative technologies, creation of an innovative educational environment focused on the formation of an innovative personality capable of transferring products of innovative activity), «context» (a system of internal and external conditions of human life and activity, which in a particular situation determines the meaning and significance of this situation as a whole and its components), «contexts of innovation» (innovation-oriented system of internal and external conditions that determine the meaning and a certain vector of innovation activity). The hierarchy and consideration of the contexts of innovation in higher education are presented, which includes the normative and strategic context (provides for the priority of innovation in modern higher education, as well as the creation of conditions for the development and implementation of innovations in higher education institutions at the state level); scientific and theoretical context (related to the substantiation of the value and semantic feasibility and conditions of innovation in modern higher education at the theoretical level in the direction of development of various areas of innovation as a scientific field); didactic and technological context (focused on the introduction of innovative educational programs and innovative educational technologies).

Key words: innovation, context, contexts of innovation, higher education.